

سُورَةُ الْحَاقَّةِ ﴿٦٩﴾ HÂKKA SÛRESİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Bu sûre-i celile Mekke'de nâzil olmuş. 52 âyet, 220 kelime, 1064 harften ibarettir. Adını ilk âyetindeki "El Hâkka" kelimesinden almıştır. "Hâkka"ya değişik mânâlar verilmiştir. "Hak" köküne den geldiği için, hepsinde hak ve hakikat mânâsı vardır. Daha çok "kıyâmet" mânâsı verilmektedir.

الْحَاقَّةُ-1

Tefsir; el-kıyâmeti diyor. Hâkka, yahıkkı, ihkak edilen. Kıyâmet öyle bir gündür ki bazıları cennete, bazıları da cehennemi hak eder, herkes hak ettiği yere gider.

مَا الْحَاقَّةُ-2

Ne azim bir gündür, o kıyâmet günü.

وَمَا أَدْرِيكَ مَا الْحَاقَّةُ-3

Ey Habibim, kim bildirir sana kıyâmet gününü? Kıyâmeti ancak Âllâh bilir ve bildirir.

Kur'an'ın belâgatını ve özlü ifâde üslubunu, başka dile aynıyle aktarmanın imkânsızlığını, bu mucizeyi, İlâhi kelâmın tamamı için

söz konusu olmakla beraber, buradaki âyetlerde ve benzerlerinde, daha büyük zorluklarla karşılaşmaktadır.

Bu âyetlerde; vukûu kaçınılmaz olan kıyâmet gününün dehşeti ve önemi vurgulanmakta. Aynı noktayı kuvvetlendirmek için Rasûl-û Ekrem'e, o günün dehşet ve fecaatını bilemeyeceği söylenmektedir.

كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ 4-

كَذَّبَتْ Tekzip etti, kıyâmete inanmadı ثَمُودُ Semûd kavmi. Peygamberi, Sâlih Aleyhisselâm'dır. Yerleşim yerleri Şam ile Medine-i Tâhire arasındadır. وَعَادٌ Âd kavmi, Hûd Aleyhisselâm'ın kavmidir. Bunların da yerleri Yemen'de, Aden ile Hazramut arasındadır. Bunlar iki kavim, kıyâmeti tekzip ettiler. Hâlik-i Kâinat, onlara kâfi olan yeterince cezâsını verdi. Kıyâmet azapları ise dâimidir.

فَأَمَّا ثَمُودُ فَهَلَكَوا بِالطَّاغِيَةِ 5-

فَأَمَّا ثَمُودُ Sâlih Aleyhisselâm'ın kavmi, فَهَلَكَوا بِالطَّاغِيَةِ haddi aşan bir vâkıa ile (korkunç bir sayha ile yâhût tuğyanları yüzünden) helâk edildiler.

وَأَمَّا عَادٌ فَهَلَكَوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ 6-

وَأَمَّا عَادٌ Âd kavmi ise فَهَلَكَوا helâk oldular بِرِيحٍ rüzgâr ile. صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ Sâdalı rüzgâr, şiddetli bir rüzgâr. Şiddetli, sâdalı bir rüzgâr geldi mahvedildiler.

سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى 7-
كَانَهُمْ أَعْجَازٌ مِثْلُ خَاوِيَةٍ

سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ Bu rüzgâr yedi gece, sekiz gün devam etti. (Üç günü Şubat'tan dört günü Mart ayındandır. Berd'ül Acüz Arapça ifade ile. Lisânımızda da Kocakarı Soğukları derler.) حُسُومًا Kat ederdi. Köklerinden kopup yere serilen kof hurma kütükleri gibi, orada yere serilmiş hâlde görürdün. فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى Görürsün eğer orada olsaydın. O rüzgârdan yere düşmüş, parçalanmış bir hâlde. كَانَتْهُمْ (Nahil; hurma ağacı. E'cêz; kökü) حَاوِيَةً düşmüş, yere düşmüş hurma kökü benzeri. İnkâr edenler, yere düştüler.

فَهَلْ تَرَى لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ 8-

Şimdi onlardan hiç geri kalan (birini) görüyor musun? Tuğyanın sonu budur.

Bu din, kıyâmete kadar bâkidir. Dünya baştanbaşa Fir'avn olsa, bu dini kaldıramaz. Fakat bazı mevzii hâller zuhur eder, onlar da zaman içinde gelir geçer.

Kocakarı fırtına ve soğukları denmesinin sebebi; O günlerde bir kocakarı, yer altı kanalına gizlenmiş. Fakat rüzgâr sekizinci gün, onu da bularak helâk etmiş. Ondan sonra azâb kesilmiş.

وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكَاتُ بِالْخَاطِئَةِ 9-

وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ Fir'avn da geldi. Fir'avn'dan evvel (Hûd ve Âd kavimleri) وَالْمُؤْتَفِكَاتُ Alt üst olan ki Lût kavmidir. بِالْخَاطِئَةِ Onlar da geldiler inkâr ettiler, isyân ve şirkte bulundular.

فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخْذَةً رَابِيَةً 10-

فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ Rabbin, Hâlik'in Rasûlüne isyân ettiler, imân etmediler. فَأَخَذَهُمُ أَخْذَةً رَابِيَةً Âllâh CelleCelâlûhû, onları şiddetli bir azap ile yakalayiverdi.

إِنَّا لَمَّا طَغَا الْمَاءُ حَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ 11

Cenâb-ı Hak insanlara hatırlatıyor, Nûh Aleyhisselâm'ın hâli. Tuğyan başladığı zaman, her tarafı su bastığı vakit, sizi gemide biz taşıdık. Cârîye; geminin ismidir. Cerayan ediyor. Kızlara cârîye derler çünkü evin içinde çok dolaşılıyor.

لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيهَا أُذُنٌ وَّاعِيَةٌ 12

Onu, sizin için bir ibret ve öğüt yapalım ve kulağınıza küpe olsun. Belleyci kulaklar, onu bellesin diye.

Nûh Aleyhisselâm'ın tufanına ve Nûh Aleyhisselâm'ın gemisine işaret olunmaktadır. "Sizi taşıdık." Sizin atalarınızı kurtardık. Onları kurtarmasaydık, sizler de hayat bulamayacaktınız, mânâsınadır.

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ نَفْحَةٌ وَاحِدَةٌ 13

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ Ne zamanki sûr'a ilk nefha üfürüldüğü zaman, yer ve dağlar (üzerindeki şeylerle) yerlerinden kaldırılır. İlk nefha Sûr üfürüldüğünde; hayatta olanlar hepsi ruhunu teslim ederler. İkinci nefha sûr üfürüldüğünde; vefat edenler hayat bulurlar. İki nefha'nın arasında kırk buyuruluyor. (40 ay, 40 sene olduğu tafsil edilmiyor.)

وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً 14

وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ Hamlediliyor, kaldırılıyor yerle dağlar. فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً Dekke; vurmak demektir. Bir def'a bir çarpılış çarpıldı mı darmadağın, hebâ olur. İşte o gün, olacak olur. O vâkia, kıyâmet vukû bulur.

فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ -15

İşte o günde vâkia, kıyâmet o gün kalkıyor. Arsa-i heksap muhakeme günüdür.

وَأَنْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ -16

Gökler şiddetden parçalanıyor. وَأَنْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ. Artık o gün kuvvetten düşer, çökmeye yüz tutar.

وَالْمَلَكُ عَلَى أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ -17

Öyle ki melekler göğün etrafındadırlar. وَالْمَلَكُ عَلَى أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ O günde Ay, Güneş kalmaz. Ziyâ veren Arş-ı İlâhidir. Arş-ı İlâhi'nin bugün de hamili olan melekler; Cebrail, Mikâil, Azrail ve İsrail'dir. O gün Hikmet-i İlâhiye'ye binâen, dört melek daha yanlarına gelir. Böylece o gün, Rabbinin arşını sekiz melek yüklenir.

يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ -18

O gün, o zaman hesap için arz olunursunuz. لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ Size ait hiçbir sır, gizli kalmaz. (Yevme tübleserâir) Sırlar meydana çıkar

فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَؤُلَاءِ أَقْرَبُوا كِتَابِيَةَ -19

فَيَقُولُ هَٰؤُلَاءِ مَا مِنْ آيَاتِنَا إِلَّا لَأَن نَّبْهتَهُمْ وَنُقَوِّمَهُنَّ فَيَكْفُرُوا بِهَا وَإِن يَكْفُرُوا بِهَا لَأَن يَكْفُرُوا كُفْرًا وَعَدُوًّا لِّبَنِي آدَمَ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ (Kur'an-ı Azimüşşân yedi ibâre üzerine nâzil olduğu için **hê-ü mükra-ü**. Yalnız burada Kırâat-ı Âsım rivâyeti, Hafis'dandır. Hafis ve Âsım rivâyet ettiği için diğer rivâyetler pek nâdir kalmıştır. Âsım da her rivayetten, kıraattan bir yerde bir kelimeyi almış. İnkâr etmiyor "işte ben de kabûl ediyorum" demektir. Yoksa **hê-ü mükra-ü** değil, **hüzû kitêbiyeh** diyecekti.) **Hê-ü mükra-ü**, **hê-ü hüzû** yâni. Tutunuz "**kitêbiyeh**" benim kitabımı. **Hê** zamirdir. Sekte için lâhık olmuştur. Mânâ itibâriyle değildir. Bizim kıraatımızda, rivayetimizde **hê**'yi vakıfta da vasılda da okumamız lâzım gelir. Çünkü imam öyle okumuştur. Görünüz **kitêbiyeh** benim kitabımı. Elhamdülillah. Cenâb-ı Hak ne lütfetmiş. İşte görün kitâbımı.

20- اِنِّي ظَنَنْتُ اَنْنِي مُلَاقٍ حِسَابِيَّةٍ

اِنِّي ظَنَنْتُ Ben zannedirdim, yakın ederdim dünyada iken اِنِّي ظَنَنْتُ اَنْنِي مُلَاقٍ حِسَابِيَّةٍ ben hesabıma kavuşacağım. Dünyada iken imânım vardı, biliyordum ki bir hesap günü olur. Ben bu hesaba kavuşacağım. Onun için dünyada Cenâb-ı Hak'kın nehyettiklerinden çekinirdim, emrettiklerini yapardım. İşte görünüz benim kitabımı.

21- فَهُوَ فِي عَيْشَةٍ رَّاضِيَةٍ

Onlar o zaman, razı olan râziye ve merziyye.

(Nefis evvelâ emaredir, daimâ şerre emrediyor.

Birâz islâh olursa levvâme olur, fenâlığı yaptığı zaman kendine levmediyor. Ben bu hatayı niçin yaptım?

Ondan sonra mülhime olur. Hayır ilham ediyor, ekseriyetle hayırlı olan işlere, amellere gider.

Ondan sonra mutmeinne olur. İtminan hâsıl olur.

O vakitte de onun iki sıfatı var Râziye ve Merziyye olur. Âl-lâh'tan razı, Âllâh da ondan razı olur. Ne büyük bir nimet, onun fevkinde bir şey yoktur. **يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ** رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً İşte o nefisler; razıyedir, merziyyedir. Âllâh'tan razı, Âllâh da ondan razıdır.

22- **فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ**

Âli olan yüce cennetlerde.

23- **قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ**

Öyle bir cennet ki meyveleri yakın, meyveleri sarkmış yüce bir cennettedir.

24- **كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ**

كُلُوا O zaman melekler tarafından ehl-i cennete derler ki; “Yeyiniz, **وَاشْرَبُوا** içiniz. Cennet bugün sizindir. **هَنِيئًا** Afiyet olsun size. **بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ** Hâli olan dünyada iken, boş yerlerde, tenhadâ Âllâh'tan korkar, Âllâh'a isyan etmez. (Dünyada işlediğimiz sâlih amellere ve sıcak günlerde tuttuğumuz oruca) karşılık afiyetle yiyin, için.” denilir.

25- **وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُوتِ كِتَابِيَةَ**

وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ Kitabı sol tarafından verilen kâfirler. Onlar, bunu gördüğü zaman; **فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُوتِ كِتَابِيَهٗ** "Keşke bana kitabım verilmeseydi de hesabımın ne olduğunu bilmeseydim.

26- وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِيَهٗ

Ben yaptığımı görmeseydim." Teessûr, hüzün ediyor fakat ne fayda! Geçmiş oldu.

27- يَا لَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَهٗ

Keşke onunla, (ölümle) her iş olup bitseydi. Ölüm, hayatıma nihâyet verseydi.

28- مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِيَهٗ

Malım bana hiç faydalı olmadı.

29- هَلَكَ عَنِّي سُلْطَانِيَهٗ

Saltanatım da benden koptu, yok olup gitti.

Burada insanlara tasallut için masiyet yolunda kullandığım gücüm, kuvvetim artık kalmadı. Anlaşılabilirdiği gibi tefsirlerde; "Dünyada iken kullandığım hüccetler (deliller) artık yok olup gitti." Mânâsına da yer verilmektedir.

Böyle kimse hakkında görevlilere, (Cehennem bekçilerine) şu İlâhi buyrukla hitap edilir.

30- خُذُوهُ فَغُلُّوهُ

"Onu tutun, ellerini boynuna bağlayın.

ثُمَّ الْجَحِيمِ صَلْوُهُ -31

Sonra alevli ateşe atın onu.

ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ -32

Sonra da onu yetmiş arşın uzunluğunda bir zincire katın, (sarı.)

إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ -33

Çünkü o, Âllâh-û Azimüşşân'a imân etmezdi.

وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ -34

Yoksulu doyurmaya (kendi yanaşmadığı gibi, başkalarını da) teşvik etmezdi.

Bu âyetle yoksulun gözetilmemesi ve onun hâline hiç aldırış edilmemesi, Âllâh'a imân etmemenin hemen akabinden, en büyük günah olarak zikredilmektedir. Gerçekten İslâm ahkâmı için de yâr alan mükellefiyetler iyi incelendiğinde, bunların iki noktada merkezileştiği görülür. 1- Âllâh'ın emrini büyük tanımak. 2- Âllâh'ın yarattıklarına şefkât göstermek.

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هُنَا حَمِيمٌ -35

فَلَيْسَ لَهُ Yoktur ona. الْيَوْمَ Bugün, هُنَا burada bir dost yoktur. Bu sebeple bugün burada, onun herhangi bir candan dostu yoktur.

وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غَسْلِينٍ -36

Onun yiyeceği de ancak gıslin'dir. Gısline iki mânâ veriyorlar.

“Biri cehennemde ağaçtır, ziyâde acıdır. Diğeri de cehennemliklerin kanlı irinleridir.” diyorlar.

37- لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُونَ

Bu gıslini yiyecek ancak kâfir olanlardan başkası değildir.

38- فَلَا أُقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ

39- وَمَا لَا تُبْصِرُونَ

Cenâb-ı Hak'kın kasemi inandırmak için değildir. Başka bir hikmeti içindir. Sizin gördüğünüz ve görmediğiniz mahlûkat ile kasem ediyorum.

Demek ki (işin gerçeği müşriklerin zannettiği gibi) değil. Gören bildikleriniz ve göremedikleriniz üzerine yemin ederim ki

40- إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ

Hiç şüphesiz o (Kur'an!) Çok şerefli, kerim bir Rasûlün getirdiği sözdür.

41- وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَّا تُوْمِنُونَ

Sizin zannettiğiniz gibi Kur'an, bir şâir sözü değildir. Ne de az imân ediyorsunuz.

42- وَلَا بِقَوْلِ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ

Bir kâhin sözü de değildir. Ne kadar az düşünüyorsunuz.

43- تَنْزِيلٍ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ

Rabb'il Âlemin'den nâzil olmuştur.

Cenâb-ı Hak, burada emrediyor. Benim emrime muhalefet edecek velevki peygamber de olsa cezâ vereceğim.

44- وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ

Eğer bir peygamber عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ söylese bir takım sözleri. Söylemediklerimizi söylese. Eğer peygamber bize atfen bazı sözleri uydurmuş olsaydı.

45- لَا خَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ

Elbette onu kuvvetle yakalardık.

46- ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ

Eğer bir peygamber de olsa onun can damarını koparırdık. (Onu yaşatmazdık,) helâk ederdik.

47- فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ

Yoktur sizlerden فَمَا مِنْكُمْ عَنْهُ حَاجِزِينَ hiçbir insan. Benim azabım geldiğinde, hiç kimse onu def edemez.

48- وَإِنَّهُ لَتَذِكْرَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ

Bu Kur'an-ı Azimüşşân, وَإِنَّهُ لَتَذِكْرَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ mütteki olan, Ât lâh'tan korkanlara bir nasihat, vaizdir. Sakınanlar için bir öğütür. Bütün insanlara nâzil olmuştur. Ondandır istifâde eden, mütteki olanlardır.

49- وَأَنَا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُكَذِّبِينَ

وَأَنَا Biz Azimüşşân لَنَعْلَمُ biliyoruz ki مِنْكُمْ مُكَذِّبِينَ sizlerin içinde tekzip eden, Kur'an'a inanmayanlar vardır. Onları biliyoruz, onların cezâsını da vereceğiz.

50- وَأَنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ

وَأَنَّهُ Bu Kur'an-ı Azimüşşân, لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ kıyâmette kâfirlere hasret olur. Müminlerin güçlendiğini, Kur'an'ın yayıldığını görünce içleri yanacak ya da Müminlerin eriştikleri sevâbı gördükçe hasretle çırpınacaklardır.

51- وَأَنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ

Bu Kur'an-ı Azimüşşân, hakk'ul yakîndir. Yakini hak ve hakikâttir. Yakınlar üçtür.

1- İlmen yakîn; bu hâlde olanları, şeytanın yoldan çıkarması kolaydır.

2- Ayn'el yakîn; bu imânda olanların imânı kuvvetlenir.

3- Hakk'ul yakîn; böyle bir imâna sahip olanların kendilerine şeytan temas edemez.

52- فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ

Ey Habibim Ekmelerrusül Sallâllâhû Aleyhivesellem, Rabbinin ismini tâzim ile zikret, vazifene devam et. Ben, inkâr edenlerden intikamı alırım.

Âyet nâzil olduğunda Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem buyurmuş. **İc'alûhê fi salâtûkûm-ic'alûhe fi rukûekûm sûbhane Rabbiyel azim**, diyoruz. Bu âyete imtisâlen, Rasûl-û Ekrem emretmiş.